„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи шаљу се администрацији, а рукописи Уредништву „БРАНИКА“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

Број телефона 71.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт године: К 6 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући у хлебарској улици бр 20.

Број 85. У Новом Саду, у четвртак 15. (28.) априла 1904. Година XX.

Значај преноса пепела Ракоцијевога.

У сред великих неприлика, у којима се налазе обе половине монархије: Угарска са својим колосалним страјком, а Аустрија са опструкцијом у царевинском већу — изашло је ручно писмо краља угарског на министра-председника Тису о преносу пепела Фрање Ракоција II.

Стари приврженици јединства хабсбуршке монархије једва би се могли разазнати у том акту владара Угарске, који је уједно и цар аустријски. Стара је била традиција, да није слободно дирнути у оно, што би подсећало на растрој монархије. Још пре 30—40 година не би смео нико ни споменути жељу да се пепео Ракоцијев пренесе у Угарску, а камо ли да би могуће било да се за тај пренос испослује владарска привола. За време пак немачке Бахове системе, име Ракоција и Кошута значило је спомињати велеиздајничку прошлост и одобравати кажњиво дело.

Како су се времена променила! И то у велику корист мађарског племена! Ракоци II. према појмовима о јединству хабсбуршке монархије, био је велеиздајник, као што је био велеиздајник и Лајош Кошут, јер су обојица хтели да разруше хабсбуршку монархију и да створе независну Мађарску. Они, који су владали у Бечу за време Ракоција, као и за време Кошутово нису признавали никаква права самосталности краљевине Угарске, већ само права јединствене монархије. Тек поравнањем од год. 1867. морали су у Бечу признати права самосталности краљевине Угарске. Од доба поравнања почео се развијати поступак, да све оно, што је у прошлости чињено у корист самосталности Угарске, да се то имало признати и од стране меродавних кругова у Бечу. Почело се тиме, да хонведи, који су се год. 1848—1849. борили против Аустрије и јединства монархије — нису више сматрани као велеиздајници, већ као храбри „народни борци отаџбине“, шта више испословано је за старе хонведе азил и државна потпора. Кад је стари Лајош Кошут год. 1894. у иноземству умрео, његово тело пренесено је са највећом помпом у Угарску и подигнут му је велики маузолеј. У оно доба пре 10 година меродавни кругови у Бечу чинили су се невешти, да се негдањи „велеиздајник“ Кошут са помпом пренесе у Угарску и да му се постави маузолеј, — за тај поступак није у оно доба дата привола у Бечу и меродавни кругови држали су се пасивни.

Сасвим је други поступак са успоменом на Ракоција. Једва да је прошло десет година од преноса Кошутова, тела кад су се меродавни кругови у Бечу држали пасивни, а ево сада даје се званична, са највишег места дозвола за пренос пепела Ракоцијевог. То је **велики успех Мађара** према Бечу, велики успех мађарске државне идеје.

Фрања Ракоци II. подигао се год. 1705. оружаном руком против Аустрије и хабсбуршке династије. Ракоцијев устанак против Аустрије био је **мађарски народни устанак**. Ракоцијево деловање има много сличности са деловањем Кошутовим. И Ракоци прогласио је год. 1707. независност Угарске, као што ју је Лајош Кошут год. 1849. прогласио у Дебрецину. Само што је Ракоци био срећнији и обазривији. Он је посредовањем грофа Александра Карољија присилио Аустријанце на мир у Сатмару 1. маја 1711. г. Али Ракоци имао је толико самопрегоревања, да се, и ако му је дата амнестија, у интересу мира уклонио прво у Француску, а после у Турску, где је дана 8. априла 1735. у Родостову умрео.

Велику заслугу за успомену Ракоцијеву има мађарски историчар и посланик крајње левице на угарском сабору **Коломан Тали**, који је пронашао гроб Ракоцијев. Он је годинама и на сабору и иначе подстицао ствар мађарског пијетета за пренос пепела Ракоцијевог из Турске у Угарску. Напослетку после много година успео је, јер је јавно мњење мађарског народа прихватило мисао Коломана Талија. И наш узвишени владар издао је ручно писмо на грофа Тису, које може надимати задовољством груди сваког Мађара.

Значајно је то ручно писмо владарево на грофа Тису. У њему се каже, да је данас нестало свих несугласица, које су у прошлости владале међу мађарским народом и пређашњим владарима. Данас се владар и народ налазе у потпуној хармонији. Наш узвишени владар даје налог Тиси, да учини припреме за пренос пепела Ракоцијевог. Ово ручно писмо владарево може се назвати правим триумфом мађарског народа.

Па ипак како се одзивају Мађари, крајњи левичари, великој наклоности владаревој? Да није онако изненада закључена сесија угарског сабора, наступила би наскоро расправа о буџету, при којој расправи би крајњи левичари говорили против цивилне листе владареве. А Мађари имали би бити врло захвални. Наклоност владарева показала се и у том, што је краљ дао заповест, да се резервисте железничари имају позвати на војничку службу, чиме је пресечен њихов велики страјк.

Од великог је замашаја и значаја ручно писмо владарево у погледу преноса пепела Ракоцијевог. Данас је марзељеза мађарског народа: **Ракоцијев марш** добио своју санкцију. Но хоће ли се моћи и немађарске народности одушевити за најновији тријумф мађарске државне идеје — то је питање.

△

ЛИСТАК.

Русија у Азији.

(Наставак.)

Петар Велики осећајући ваљда, да је Киргиска степа капија, кроз коју води пут у све земље средње Азије, шиљао је већ 1716. уходе — као трговце — преко Иртиша до Јарканда, а пуковника Бухолца да премери Каспијско језеро, и да установи, не води-ли какав водени пут кроз средњу Азију у Индију. Уједно буде кнезу Черкаском наложено, да испита пределе Оксуса и Јаксарта, и да покуша покорити канове Кине и Бухаре. Петар Велики није ово доживео.

Већ 1718. затраже Киргизи, нападнути од Калмика или Џунгара руску помоћ, али како Русија није могла такову да им пружи, они се повуку у степе. Калмици 1723. освоје Туркестан, заузму долину Сир-Дарје, и Казаке мале ордије прогоне северозападу, у правцу реке Ембе и Урала. Ту нађу Казаци опет на Калмике, Башкире и Каракалпаке, своје крвне непријатеље, који су станове Киргиза мале и средње ордије једнако узнемиривали. Ови се последњи напослетку отму, па под предвођењем Букан Баја потисну Башкире и Калмике Уралу, те поседну северни део степа, који је граничио на Русију. Абун Хајир кан мале ордије, затражи да буде примљен у руско подaнство.

Када су 1738. и средња и мала ордија наново понудили поданство, Руси одмакну своју границу више југу и 1742. подигну на југоисточној граници варош Оренбург, а кратко време затим и Орск, поставивши и војничког гувернера. У исто доба дигну дуж Урала утврђене козачке насеобине, које су се сада од Тобола на северо-истоку, до Каспијскога језера на југозападу пружале. Ово је много користило при угушивању башкирских устанака, али није било још снажно, да номаде савлада и потчини, који су једнако робили и пљачкали. Осим тога су и племена живела у једнаком непријатељству. Осамдесет година дана били су Киргизи руски поданици, а држава је једнако с њима натезала и муку мучила, јер ови нису хтели да признају канове, које им је Русија постављала, већ су у мањим групама, а под популарним вођама наставили своја пљачкања.

Од 1732. до 1864. пет разних начина су Руси употребљавали, да учврсте своју моћ и свој утицај у северозападном делу азијских степа; прво, да су наследнике Абдул Хајирове постављали за канове; друго, да су укинули канате па створили султанате; треће, да су подигли градове на Јаику или њиховој линији; четврто, да су дигли поједина утврђења на Сир-Дарји, 1834. Ново Александровск, 1848. Карабутак, 1847. Раимск (данашњи Аралск); и пето, уважење управе по руском систему. Преостало је дакле још само, да се ови градови свежу са онима у Семиречинску, па да Киргизи буду потпуно затворени. Ово је изазвало окупацију Кокана.

Дошавши тако дубоко у средњу Азију, Руси се сударише са Коканцима и Кивинцима, народима, који нису били номади, већ стално настањени, а на јаком гласу као храбри. У почетку прошлог века Коканци су освојили Хазрет-и-Туркестан, напали су Киргиз-казаке и затражили харач, а уједно су на Сиру испод Туркестана дигли градове Џани Курган, Џулек, Ак-Мешед, Кумиш Курган, Чим Курган, и Кош Курган, па како су Киргизи били принуђени да проводе зиму у близини ових градова, то се они покоре и почну да плаћају харач.

Кивинци видећи ово, намисле да се такође користе, па покушају да на западној страни то исто спроведу; они затраже да Коканци своја утврђења разруше, па кад ови то не учине, почну и они на левој обали Кувана, а то је јужни рукав ушћа Сир-Дарје, да дижу утврђења. 1846. дигну они тврђаву Хоџа Нијас, која је држала у шкрипу друмове, који воде из Кисил Кума у Киву и Бухару, те су могли да контролирају Киргизе, кад би ови долазили у пределе јужно од Сир-Дарје, и да од каравана, који одлази за Оренбург, или оданде долазе, траже данак.

Тако су Казаци, који становаху јужно од руских утврђења, изложени били пљачкању Кивинаца и Коканаца; и када Руси као заштитници Киргиза дођу до Сир-Дарје, Коканци и Кивинци отпочну непријатељство, и почну да нападају Казаке, који су Киргизе бранили. Осим тога почну нападати и караване, и приморају тако Русију, да и горњи крај Сир-Дарје заузме. Овим начином они зађу за леђа својим немирним поданицима, који буду опкољени намераваном опсадном линијом на Сир-Дарји и све даљим продирањем

Руско-јапански рат.

Главни квартир руског генералисима генерала-ађутанта Куропаткина налази се у Љаојану (Лијаојангу), камо су стигли не само страни војнички изасланици, него и дописници страних журнала. Главне масе руске војске концентрисане су у околини Љаојана и њихови станови протежу се северно до Мукдена, а јужно до Нијучванга. Одатле генерал Куропаткин мисли, да у случају потребе може за времена послати појачања и на Јалу и на ушће реке Љао у истоимени залив, ако из једног или из другог правца Јапанци буду извршили нападај.

Новоименовани врховни командант руске тихоокеанске флоте, вице-адмирал Н. И. Скридлов, према вестима из Петрограда полази на своје ново опредељење данас, у среду 14. (27.) априла, те би у Порт-Артур стигао 30. априла (13. маја) о. г.

Први руски подморски торпедни брод саграђен је и опробан у Одеси, тамо је разложен и сибирском железницом ће се однети у Источну Азију.

Владивосточка ескадра пред Гензаном.

Грдан страх зададоше Јапанцима два руска торпедна брода од владивосточке ескадре, који се изненада појавише у кореанској пристаришној вароши Гензану и потопише јапански пароброд „Гојо Мару“.

Из Порт-Артура.

Дописник Руске Телеграфске Агентуре јавља 11. (24.) о. м. ово: Овде влада потпун мир. Сувоземна војска, морнари и становништво подносе опсаду за чудо хладнокрвно и одважно. Пропаст „Петропавловска“ са адмиралом Макаровим и целим штабом ни најмање није поколебао поуздање, да је Порт-Артур неосвојив и да је неизбежан скорашњи пораз Јапанаца. За последња два месеца Порт-Артур је тако спремљен за одбрану, да се апсолутно не може заузети. Слабе тачке на сувоземној и поморској страни снабдевене су топовима, број гарнизона до крајности повишен, а тврђава свачим снабдевена за дуже него годину дана. Дању ништа не подсећа на то, да се тврђава налази у опсадном стању. На булвару свира музика, публика шета, а деца се играју. Али ноћу је варош увијена у густу помрчину, само залив осветљују пројектори. Гостионице и магацини су дању јако посећени.

Исти дописник јавља из Порт-Артура: Пропаст „Петропавловска“ се једногласно означује као трагичан случај, који ни најмање не може утицати на ток рата. По искуству се зна, да се нападаји Јапанаца понављају сваке две недеље. Те нападаје наговешћују Кинези, који добијају информације од Јапанаца. Осим тога појављују се пароброди са енглеским дописницима. Један недавно задржани пароброд под енглеском заставом, који је носио дописника „Дели Њуса“, пуштен је под условом, да се неће више приближити нашим обалама. При бомбардовању од 2. (15.) о. м. један од нових јапанских бродова, „Нишин“ или „Касуга“, претрпео је велике оштете. Једна јапанска крстарица је потонула.

Покушан атентат на Куропаткина.

Рајтеров Биро јавља из Петрограда: Два Јапанца, преобучена као кинески просијаци, покушали су да убију генерала Куропаткина кад је недавно био у Нијучвангу. Пошло им је за руком, да се приближе генералу. Један од козака који су пратили генерала, опазио је, како је један од тих људи турио руку у џеп, те козак обори тобожњег Кинеза на земљу. Претресли су те људе, који су носили лажне перчине и нашли су код њих ножеве.

Јунаци са „Варјага“ и „Корејца“ у Цариграду.

Руски морнари, који су на крстарици „Варјагу“ и „Корејцу“ вечном славом увенчали себе и св. Андрејевску заставу руске марине у борби са дванајст пута јачом јапанском убојном флотом пред Чемулпом, као што знамо, вратили се у отаџбину. Путем су свернули у Цариград, где су свечано дочекани. О том дочеку има београдски „Трг. Гласник“ од свог сталног дописника у Цариграду овај занимљив извештај:

Јучерањи и прекјучерањи дан беху дани лепих и тужних сцена у овој вароши, које су за нас Словене, који овде живимо, биле од великог значаја и које су на свакога од нас, који смо их били очевидци, оставиле дубок утисак.

Још пре неколико дана очекивани су овде хвабри морнари са „Варјага“ и „Корејца“, који су се укрцали на велики француски брод „Крим“ за своју отаџбину, пошто по начелима међународног права нису могли да узму даљег учешћа у рату са Јапаном.

У суботу око подне приспели су овамо и лађа, на којој су путовали, пристала је на самом кеју у Галати. Тај део Цариграда и иначе врло је жив, а кад је приспео брод „Крим“ са руским мрнарима по кеју се није могло да иде. Приликом пролаза „Крима“ поред убојних лађа великих сила, придатих на службу амбасадорима, мрнари су изашли на катарке и са бурним узвицима „ура, ура“ поздравили руске јуначке поморце.

Одмах по пристајању „Крима“ на кеј, попео се на брод адмирал Хусни-паша, и у име султаново поздравио је капетана Рудњева врло топлом добродошлицом. Капетан Рудњев протумачио је својим у ред постављеним поморцима изјаве симпатија за њих и за њега од стране Господара земље, у којој се сад налазе, на што је следовало једно громовито руско „ура“! После овога приспели су и султанови дарови.

Иза овог поздрава дошли су у свечаним униформама официри са руских, аустријских, француских и талијанских ратних лађа, да, по обичају поморaца, одаду дужну почаст својим колегама, који су својим јуначким држањем ту почаст заслужили. Доиста је величанствен и дирљив призор, кад су се измешали ови војници разних држава и почели стискавати руке и изјављивати другарске симпатије руским јунацима који су код Чемулпа изласком пред огромну јапанску флоту ишли у отворену смрт над дубинама морским. Гледајући ову сцену, човеку се мора омакнути суза, па макар му и не било у грудима словенских осећаја.

Пошто су се свршили поздрави и одате биле почасти руским поморцима, казао је овдашњи поморски руски војни аташе јуначком команданту „Варјага“ и садањем ађутанту цара Николе капетану Рудњеву да има да му учини важна и радосна званична саопштења. У близини постројених 440 руских мернара а у отвореном салону, у коме су стајали официри у парадним униформама, предато је капетану Рудњеву највеће одличије војено, орден Св. Ђорђа, а поморски војни аташе прочитао је писмо адмирала Скридлова, којим поздравља долазак храброг витеза ордена Св. Ђорђа. Одушевљено поздрављање Рудњеву од стране свих присутних следовало је овим за сваког војника руског знаменитим часовима. Али, Рудњев се држао како приличи јунаку, који је лако смрти у очи гледао. Мало осмејка на устима и још мање узбуђености видело се на лицу његову у томе тако значајном моменту у животу његовом. Ово је на све ове, који су ту присуствовали, учинило најдубљи утисак. Један од овдашњих енглеских дописника рече ми: „мене је поразила мирноћа Рудњева у том моменту, и ја сам се том приликом сетио како дубоког значаја има ово чувено објашњавање Бизмарково руског „њичево“, које значи да су Руси у стању савладати све беде и препреке са којима се упуштају у борбу, исто тако као и све осећаје, који би при њиховој појави показали да су више женске него мушке природе“.

„Ја верујем, да ће та руска мирноћа и издржљивост и вама муке задати“, рекох ја, а хладни Енглез климну главом и рече: „и ја се почињем тога бојати.“

На брод „Крим“ долазио је, наравно, и г. Зиновјев, руски амбасадор, као и сви остали његови чиновници да поздраве руске морнаре. Тако исто и руска колонија. Мени је веома мило, што сам могао разабрати, да је, сем руске Амбасаде, највише пажње указано руским поморцима од стране представника Србије.

Г. Ђорђе Симић, посланик српске краљевине, послао је од своје стране секретара г. Ивана Иванића и аташеа посланства г. Саву Томића да у име његово поздраве добродошлицом руског јунака Рудњева и његове другове. Г. Рудњеву је послао г. Симић карту са топлом добродошлицом на њој, а поред тога једну велику кутију цигарета специјалитета прве врсте за официре, а госпођа Симићка и госпође горе поменутих српских чиновника ускршње колаче и јаја за војнике, која су чиновници лично раздали војницима. Овом пажњом господина Краљ. Српског посланика г. Симића, као што се чује, били су наша браћа Руси веома дирнути.

Сутра дан, т. ј. јуче приредио је г. Зиновјев у капели своје амбасаде парастос покојном руском адмиралу Макарову и његовим друговима, погинулим „за веру, цара и отечество“, као што то тужним и пуним побожности гласом говораше свештеник при овој тужној церемонији.

Парастосу су присуствовали представници свију православних држава, велики број Цариграђана из вишег друштва, руски поморски официри са стационера и храбри Рудњев са своја три друга. По свршеном парастосу приступали су посланици Грчке, Румуније, отправник послова Црне Горе и дипломатски агенат Бугарске, г. Зиновјеву, да му изјаве саучешће због великог губитка, који је задесио Русију и њеног господара смрћу прослављеног руског адмирала Макарова. У име г. Симића, посланика Србије, изјавио је саучешће г. Зиновјеву секретар посланства г. др. М. Пећанац, који је са г. Тројаном Живковићем, драгоманским помоћником, овој тужној црквеној служби присуствовао.“

на иртишкој линији. Уједно Руси науме, да на Аралском језеру и на Сиру установе малу флотилу, која ће продирање војске у Кара-Тау, односно на реке Чу и Талас у илинску долину потпомагати. Она није тиме мислила да продире у туђе земљиште, али Коканци до друкчије схватише. Када се дакле 1852. један извиднички кор приближи Ак Мешеду, Коканци се одупру. Руси поруше не само овај градић, већ и три мања. Русија, упознавши намеру непријатеља пошље идућег лета једно одељење од 1500 људи под заповедништвом генерала Перовског против Ак-Мешеда, који је међутим био поново подигнут и појачан. Августа месеца узму Руси тврђаву на јуриш. Утврђење назову „Перовск“,

За време кримскога рата 1854. па после до 1858. Руси нису даље коракнули, већ су угушивали поједине устанке Киргиза. 1857. ипак разруши Перовски утврђење Хоџа Нијас. Наследник Перовскога, генерал Катенин, пође напред. Па како су Мерке, Токмак и Пишпек већ били пали у руске руке, и то трупама, које су од Сибирије упадале, то буде закључено, да се граница повуче до коканске линије, више вароши Ташкента и Туркестана. Пуковник Черњајев требао је упасти из Вјернога и заузети Аулије Ату, а пуковник Веревкин имао је да заузме утврђена места Сусак и Чулак Курган. Али ови планови буду напуштени.

Оренбуршка војска — 9000 момака — марширала је од Перовског на Хазрет. Њу дочекају Коканци — њих 16.000 — под предвођењем гувернера Даулата, који се мораде повући, али не доспе у град, јер су грађани били капије затворили. Услед тога се коканска војска у највећој забуни разреши, дочим грађанство 12. јула 1864. пусти Русе у свету варош. Девет дана пре тога већ је Черњајев био заузео Аулије Ату. Коканци се повуку у Чимкент, далеко 160 кил., утврде га, али их руска заједничка војска под командом Черњајева сузбије, Чимкенту крене, и после јуриша од једног сата варош заузме, изгубивши само пет мртвих.

Тако су Руси доспели у плодне крајеве, и нису морали више преко степа да храну за војску доносе. Али опет није све онако ишло, како би Руси желели. Заузети крај био је пун разбојника; Коканци су прикупљали своју снагу, а и зима беше наступила, па се било бојати да понестане хране. Черњајев одлучи, да пође на Ташкент. Октобра јурише Руси на варош, али не имајући мердевина буду одбијени и повуку се у Чимкент. Коканце то охрабри, и њих око 10.000 под предвођењем регента Алим Кула покушају да Хазрет-и-Туркестан освоје. Ово им не испаде за руком и они се повуку. Заузимање Хазрета и Чимкента је било тако изненађење, да је кнез Горчаков — први случај у руским окупацијама — морао да одашље страним силама ноту о мирољубивости Руса. Черњајев постане генерал и првим гувернером Туркестана, али је зависио од Оренбурга.

(Свршиће се.)

Политички преглед.

— **Председник Лубе у Риму**. Јуче у вече био је у Квириналу у почаст председнику француске републике Лубету свечан ручак, за којим је краљ Виктор Емануило на талијанском језику наздравио овако:

„Господине Председниче! Срце целе Италије радосно куца с мојим, кад у Вама поздрављам милог госта племенитог француског народа. Наше владе су лако дошле до споразума. Кад су заједнички радиле на одржању мира, тога највећег добра, који све државе што већма теже да утврде, и кад су потписале уговор о бираном суду и о раду, осигурале су политички мир и учврстиле социјални мир. Италија и Француска, које обе происходе из старог латинског племена, вековима су очувале неугасиву традицију сродства и данас учвршћују своје при-

јатељство у овој вечитој вароши Риму, из које је народни дух оба народа црпао толико импулса. Господине Председниче! Кад Вам стискујем руку, славне успомене ми испуњавају срце најлепшим осећајима. С тим мислима, с тим осећајима дижем чашу у здравље Француске и њене достојне и племените поглавице!“

После те здравице, која је стојећи саслушана, одсвирала је музика марсељанку.

Председник Лубе одздравио је овако:

„Сире! Тешко ми је да изразим ганутост и захвалност на тако срдачним и племенитим речима Вашег Величанства и на сјајном и незаборављеном дочеку, за који се удружи цела Италија са својим узвишеним владалачким паром, да укаже почаст Француској. Ваше речи, сире, сутра ће одјекнути у срцима свих Француза. Зацело Француска и Италија нису данашњи дан чекале, да објаве сродство, које их приближује и које тражи, да оне на обострану срећу остану у пријатељству. Али као и Ваше Величанство, тако се и ја врло радујем, да чујем да се њихово пријатељство учврстило у овој славној вароши, у којој Французи и Италијанци поштују заједничку матер и подстрекачицу за свој дух и своја велика дела. Наше владе су схватиле, колико је стало до тога, да интересе својих земаља доведу у склад са симпатијама, које је једна према другој гајила. Из њихове срећне сарадње недавно је произашао уговор о бираном суду и уговор о раду, у којима ја с Вашим Величанством видим нову залогу политичког мира и плодно средство социјалног напретка. Сире! Срце ми је пуно заједничких великих сећања, те ја спајам у својој здравици жеље за величину и успех Италије са жељама, које ме надахњују за срећу њеног узвишеног владалачког пара.“

Музика је после председникове здравице свирала италијанску народну химну.

Председник Лубе примио је многе депутације и у говорима вођа тих депутација изражавала се велика љубав и симпатија према природној савезници апенинске краљевине, Француској.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 14. априла 1904.

— **Преглед школа.** Јуче се бавио овде кр. школски надзорник бачке жупаније г. др. Фрања Радвањи и посетио је овдашњу српску вишу девојачку школу. Присуствовао је на мађарском језику у сва четир разреда; на немачком језику у II. и на физици у III. разреду. Бавио се $2^1/_2$ сата и изразио је своје задовољство с оним, што је чуо и видео.

— **Избор лекара.** Пишу нам из Сентомаша: „Данас, 13. (26.) о. м., извршен је избор лекара на место пок. дра Боже Плавшића. Једногласно је изабран г. др. Тодор Николић, син честитога српског свештеника и некадањег пароха у Гложану пок. Паје Николића. Новоизабрани лекар је свршио лекарске науке у Грацу, а до сада је практиковао на државној болници у Сарајеву. У дру Тодору Николићу добија Сентомаш савесна и спремна лекара, ретко мила и дружевног човека и доброг Србина, који ће достојно моћи заменити врсног дра Божу Плавшића. Младом доктору срдачно честитамо на једногласном поверењу такове одличне општине српске, као што је Сентомаш.“

Новости са стране.

— **Крвави догађаји у Ележду.** У бихарској општини Ележду није се повратио мир после оних крвавих призора, што се одиграли у недељу. У понедељак је дошло много радника на пијацу у Ележду, те су позвали трговце да затворе своје радње. Трговци, који су били на пијаци, разбегли су се. Маса народа је демонстровала, славећи поубијане жртве. Број људи, који су у недељу убијени, износи 26, а рањено је 60. Два тешко рањена сељака су јуче умрли.

— **Новинарски страјк у Португалској.** Како јављају из Лисабона, тамо 5. априла нису изашле ни једне новине, јер су слагачи, уредници и сарадници обуставили рад, тражећи да им се повиси награда. Страјк је трајао три дана, јер се брзо дошло до споразума између штампара и власника листова с једне, и слагача и новинара с друге стране. У самој ствари, пак, слагачи у Лисабону нису лоше награђени, јер један слагач зарађује тамо по 6—9 франака дневно. С новинарима је много горе, јер уредници имају тамо у најбољем случају 200—250 франака месечно. Истина, ваља признати, да је већини од њих допуштено, да могу у исто време бити и у државној, општинској или иначе каквој другој часној служби, за што се брину сами власници новина.

Књижевне вести.

САА ИЗЛОЖБЕ КАРАТА БАЛКАНСКОГ ПОЛУОСТРВА.

Београдска „Самосталност“ доноси у свом 73. броју ову белешку:

Г. Др. Воја В. Рашић, секретар мин. финансије, изложио је пре неколико дана у сали Више Женске Школе своја четири велика картографска нацрта, који носе овакове наслове: „Европа у политичком погледу и у погледу раса; „Балканско Полуострво према Сан-Стефанском миру и Берлинском Конгресу“; „Србија или српске земље, простирање српског народа и границе Душанове царевине“; „Политичка карта Балканског Полуострва“.

Ми смо пажљиво разгледали ове изложене и скроз научне радове. Види се да је г. Рашић на њима ауторитативно радио и мора му се признати да је успео. Са стране биле су изложене још 9—10 мапа, које су увучене у наше школе, а рађене тенденциозно или без дубље критике, просто копиране по странцима, а на нашу очигледну штету јер се по њима учи, управо трује, наша школска омладина. Жалосно је да то већ годинама траје! Па где нам је тај Просветни Савет?...

Овим картама г. Рашићу је била главна тежња да покаже: шта је у самој ствари Србија. И кад је то изнео његово је: да се од наше стране одбаце речи: „Стара Србија“ и „Македонија.“ Тако је и логично, — али у нашем јавном и политичком животу: тражи ли се бар данас логика? Г. Рашић је ту своју идеју до сада заступао у радовима из дипломатске струке, који су му и странци оцењивали највећим похвалама — а ми? Поводом тога он ће ових дана држати једно јавно предавање. Он нас је још из свога ђаковања у Паризу задужио својим делом: „Краљевина Србија“, у погледу међународног права и дипломатске историје, — где је систематски бранио наше животне интересе. А прошле године у издању г. М. Андоновића пустио је свој повећи рад о Балканском Питању а нарочито о српским захтевима — које је такође на француском писано и добро примљено. На ово, и остале радове поред јавних предавања, г. Рашићу може се само честитати.

Наши меродавни фактори требало би да узму у озбиљну оцену ове карте а и наше просветно тело у Мин. Просвете не би се требало о њих оглушити. И наши родољуби — ако их још има! — требало би да помогну г. Рашића, који није жалио ни труда ни новаца, те да овакове карте красе и наше домове и школе, и послуже за поуку омладини, нашој отаџбини и племену.

С.

НОВИЈЕ.

Скопље, 13. априла. У околини Кочана, близу села Скорша, био је сукоб између комита и војске. Војска је растерала комите. Било је неколико рањених.

Битољ, 13. априла. Ових дана био је у околини Мурихова, код Скочивара сукоб војске са комитама, који су напустили позицију и побегли.

Смирна, 13. априла. Секретар грчког конзулата у Смирни, Делијанис, наредио је да се отворе дућани неких Грка који су били позатварани с тога што њихове газде нису платиле порезу. Због тога се изроди гужва са турским војницима, и Делијаниса и оба гаваза Турци ухапсе. Пустили су их тек на интервенцију француског конзула. Говори се да ће грчка флота отпловити у Смирну где је велико узбуђење.

* * *

Руско-јапански рат.

Петроград, 13. априла. Царским указом наређено је становништву у некојим срезовима оренбуршке, уфимске и самарске губерније, да приправе коње за козачку војску оренбуршке и уфимске губерније.

Токио, 13. априла. Страни војнички аташеји добили су упутство да буду спремни за полазак првој јапанској војсци у Кореји.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Железничарски страјк.

Будимпешта, 14. априла. Против железничара, који су дражили или су оштетили железницу, повешће се потпун казнени поступак. Према онима, који су заведени али се својевољно врате у службу, имаће се највећи обзир и опростиће им се. Плате ухапшених и суспендованих чиновника неће се исплатити 1. маја.

* * *

Руско-јапански рат.

Порт-Артур, 14. априла. Покушаји Руса са подводним торпедним бродовима сјајно су пошли за руком. У околини Порт-Артура су подигнути шанчеви.

Тијенчин, 14. априла. Јапанци су у понедељак бомбардовали Нијучванг.

Нијучванг, 14. априла. Овдашње власти изјављују, да на реци Јалу није било новијих сукоба. Већа јапанска одељења нису прешла реку Јалу. Руси држе све пређе поседнуте тачке западно од реке Јалу.

Трговина.

Храна.

Нови Сад, 14. априла 1904.

Цене су биле:

Жито ново прве каквоће	15 К 80	— п.
Жито ново друге каквоће	15 „ —	„
Наполица стара	14 „ —	„
Зоб	10 „ —	„
Јечам нови	12 „ —	„
Кукуруз стари окрњен	— „ —	„
Кукуруз нови окрњен	9 „ 60	„
Клипови	— „ —	„
Пасуљ бели нови	12 —	13 „
Пасуљ жути нови	16 „ —	„
Вика	— „ —	„
Мухар	— „ —	„
Пројa	— „ —	„
Вуна	— „ —	„

Све од 100 кил.

Марва, свињи и живина

Нови Сад, 14. априла 1904.

Волови по кил	48—52 пот.
Свињи тешки „ „	86—90 „
„ средњи „ „	80—84 „
„ лаки „ „	76—80 „
„ мршави по кили	— „
Теоци „ „	60—68 „
Јагњци по кили „ „	60—64 „
„ по пару „ „	18 и 22 круне
Кљукане гуске по кил.	1 круна 20 пот.
Јаја 9 ком.	—40 „

†

Јавна захвала.

Приликом смрти мога рођака

СТЕВАЊА МЕДУРИЋА,

магистр. чиновника у Новом Саду,

који је преминуо ван круга своје родбине, имам да изречем моју топлу захвалност његовим пријатељима, који му беху на помоћи и стараше се, да му приреде свечан укоп. У првом реду изричем своју захвалност благородном господину Влади пл. Стратимировићу, подградоначеонику вароши Н. Сада, који се великим пожртвовањем бринуо у последњим тешким часовима за мога драгог рођака.

Изричем захвалност пречасном свештенству, које је обред црквени извршило, као и свима, који при опелу присуствоваше.

Бог да му душу прости!

У ТУРИЈИ, 13. (26.) априла 1904. год.

Јован З. Медурић.

Огласи.

Др. Лаза Марковић,

ЛЕКАР У НОВОМ САДУ

становаће 194 1—4

од I. маја п. н.

НА ЖИТНОЈ ПИЈАЦИ бр. 20.

Оглас дражбе.

Патронат правосл. српског архидијецезалног свештеничког Конвикта у Ср. Карловцима расписује дражбу на мањак ради градње куће за Конвикт за уторник 27. априла (10. маја) 1904 год. у 9 сати пре подне у гимназији.

Прорачун је за сав посао К. 48.800·87.

Сваки лицитант полаже 10% вадијума.

Задржава се право поверења према предузимачу.

Прорачун и услови могу се видети сваки дан код потписаног председника.

Ср. Карловци, 12. (25.) априла 1904.

Тајник, Радослав Марковић, парох. 193 1—3

Председник, Јован Јеремић, протопрезвитер.

БЕОЧИНСКОГ цемента и каје

по фабричким обаљеним пенама у трговини боја

Д. Коде

167 7—10 у Новоме Саду.

Дражбени оглас.

Српска православна црквена општина у Чуругу расписује дражбу на мањак ради оправљања св. цркве за 25. апр. 8. мај 1904. у 2 сата после подне, у средишној школи.

Прорачуњено је:

1.	Копање фундамента — —	15 К. 37 п.
2.	Зидарски посао — — —	5590 К. 56 п.
3.	Каменорезачки посао —	1520 К. 78 п.
4.	Дувђерски посао — —	3670 К. 18 п.
5.	Покривање стреје — —	5077 К. 80 п.
6.	Лимарски посао — — —	1282 К. 16 п.
7.	Столарски мазачки посао	309 К. 49 п.
8.	Молерски посао — — —	740 К. 00 п.
9.	Вајарски посао — — —	162 К. 00 п.
10.	Посао фластеровања —	250 К. 44 п.
	Укупна свота:	18.632 К. 78 п.

Дражбовати може свако, ко 10% пишманлука положи, што ће се подузетнику и даље као јамчевина задржати.

Општина задржава себи право поверења према подузетнику, који најповољнија условија и гаранцију буде ставио.

Епархијски административни одбор у власти је, када за добро нађе на трошак подузетника колаудацију спровести. —

За зготовљен план и прорачун има подузетник црквеној општини $2^1/_2$% од утврђене своте при лицитацији предати.

Прорачун, план и условија могу се код потписанога перовође ван школских часова видети. —

Из седнице црквене скупштине држане у Чуругу 25. марта (7. апр.) 1904.

Бранко Јанковић, перовођа. 192 1—3

Јоца Катић, председник.

ОБЈАВА.

Овим се позивају сви они, који се баве са покривањем цркава, да потписану општину до 25. априла (8. маја) о. г. о своме трошку усмено или писмено известе, пошто ће по m^2 покрити црквени кров

1. асбест цементом,
2. бакром, и
3. цинк-плехом.

Пошто овој објави истече рок, то ће одбор све понуде претрести и решити, чиме ће црквени кров покрити, и тада ће тек по углављеном прорачуну расписати дражбу на мањак са условима, које закључио буде.

У Молу, 13. (26.) априла 1904. године.

Марко Славковић, перовођа. 195 1—2

Никола Радулашки, председник.

КЕМИЧАН ЗАВОД

ЗА ЧИШЋЕЊЕ И БОЈАДИСАЊЕ У ПАРИ ПРВОГ РЕДА.

Нови Сад, футошка улица.

Примам на чишћење гардеробу господе, госпођа и деце, хаљине за бал, униформе, везене мараме, завесе, покриваче за кревете и столове и т. д. — Осим тога се избељено свилено и вунено одело и гарнитуре у свима бојама бојадише. Налози се најтачније извршују. За многобројне налоге моли

најпонизнији

Јосиф Глекнер.

187 2—3

СВЕ ТРИ ПРОМЕСЕ ДАЈЕМО ЗА 20 КРУНА.

ПРОМЕСЕ

УГАРСКИХ ПРЕМИЈЕН СРЕЋАКА

ОД 1870. ГОД.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК

200.000 КРУНА

1 згодитак од К. 20.000. — 1 згодитак од К. 10.000. — 4 згодитка по К. 2000. — и 18 згодитака по К. 1000. —

ЖРЕБАЊЕ 16. МАЈА о. г. ЦЕНА К. 12.—

3% АВСТР. БОДЕНКРЕДИТ СРЕЋАКА

I. ЕМИСИЈА ОД 1880. ГОД.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК

90.000 КРУНА

1 згодитак од К. 4000. — и 2 згодитка по К. 2000. —

ЖРЕБАЊЕ 16. МАЈА о. г. ЦЕНА К. 5.—

4% УГАР. ХИПОТЕКЕН СРЕЋАКА

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК

70.000 КРУНА

1 згодитак од К. 3000.— и 3 згодитка по К. 2000.—

ЖРЕБАЊЕ 14. МАЈА о. г. ЦЕНА К. 4.—

ПРЕПОРУЧУЈЕ

МЕЊАЧНИЦА ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА

ДЕОН. ДРУШТА У НОВОМ САДУ.

*) Поштом шаљемо промесе кад нам се пошље још 35 потура за поштарину. 188 2—

СВЕ ТРИ ПРОМЕСЕ ДАЈЕМО ЗА 20 КРУНА.

СВЕ ТРИ ПРОМЕСЕ ДАЈЕМО ЗА 20 КРУНА.

СВЕ ТРИ ПРОМЕСЕ ДАЈЕМО ЗА 20 КРУНА.

По високој кр. земаљској влади проглашена лековитом водом рудницом

чиста алкаличко-муриатичка

АПАТОВАЧКА КИСЕЛИЦА

није само најбоље и најздравије 101 14—100

столно пиће,

већ је и најкориснија и најгласовитија

лековита вода

која је од првих лечничких ауторитета препоручена и делује ненадкриљиво код болести желудца, плућа, гркљана, разних катара, астме, мех ра, ка менца, хемороида (златне жиле), натеклих и зрнатих јетара, жгаравице и разних женских болести.

Одликована са 13 златних и сребрних колајна.

„Управитељство врела Апатовачке киселице“,

Загреб, Илица бр. 17.

Добива се у свим лекарнама, трговинама мирођија, ресторацијама и гостионама.

Власник и издавалац: Дружина Браника. Управник: др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Јанко Пврић — Штампарија Б. М Половића у Н. Саду.